

Adakozó Ausztria

Nyert a Roma help roma

A színpadon egy tekintélyes menedzser Sinatra-dalt énekel, a máskor kicsit sem vicces miniszter asszony bokorugró szoknyában lejt táncot a közönség előtt, ismert politikus felesége, neves sportoló, filmcsillag méri a puncsot, a házi süteményt, kínálja portékáit az utcai standon. Ilyenkor, az év utolsó heteiben mindez még csak feltűnést sem kelt Ausztriában. SZÁSZI JÚLIA írja Bécsből.

Ausztriában az év végi karitatív programokat több fizető néző látogatja, mint ahányat igazából érdekel. Sokan vásárolnak felesleges holmit, fogyasztanak nem feltétlenül ízlésük szerinti ételt, italt, mert a bevétel jótékonyági célokra megy. Az alkalmi előadó vagy árus lelkesedésből teszi, amit tesz, s fáradozásainak honorálására nem tart igényt, mint ahogy sok hivatásos művész is lemond a gázsijáról, ha tudja, hogy ezzel segít.

A jótékonyág kétségkívül az advent négy hetében éri el tetőfokát, de Ausztria egyébként is a szenvedélyes adakozók országa, és ezen a gazdasági válság sem sokat változtat. Az egy-egy bel- vagy külhoni katasztrófa nyomán megnyílt folyószámla most sem marad üresen.

A minap érkezett meg minden bécsi háztartásba az a műanyagból készült „csodazacskó”, amelyben a régi – akár használhatatlan – mobiltelefonokat lehet egyszerűen a postaládákba bedobni. A készülékeket értékesítik, és minden eladott darab után három euró jut jótékonyásra.

Az akciót a legismertebb, legszerteágazóbb és ötleteivel is kiemelkedő szervezet, az ausztriai Caritas találta ki, s bár tavaly ez a „mindössze” 300 ezer eurós bevétel elenyésző része volt az egész évben kezelt csaknem 40 milliós összegnek, olyanokat is bevon a jótékonykodásba, akiktől pénzáttalás aligha várható. Ám az osztrákok is szívesen cserélik újra mobiltelefonjukat, a régi pedig attól kezdve úgymint csak útban van.

A Caritast 1921-ben alapította a bécsi érsekség az első világháborúban elnyomorodott családok megsegítésére. Ám az már a történelem szégyene, hogy csaknem kilencven év után még mindig van egy olyan réteg, amelyik rászorul mások segítségére. Az osztrákok jó szervezőképességének köszönhetően már a harmincas évek gazdasági válsága idején is kiterjedt hálózat segítette a rászorulókat.

Bajban a szomszéd

A második világháború idején kényszerszűnet következett: a hitleri birodalom tiltotta az ilyen támogatást, a Caritast pedig betiltották. Az 1949-es újjászervezés után alakultak ki a ma is létező szolgálatok. 1956-ban fontos szerepet játszott a szervezet a magyar menekültek életében, az egykori disszidensek máig hálával emlékeznek rá, s köztük sokan később tolmácsként, aktivistaként maguk is elszegődtek segíteni a segítőköt. A világ azóta kitágult, s a Caritas már rég külföldre is juttatja az ausztriai adományokat.

Felejthetetlen volt a „Bajban a szomszéd” néven meghirdetett, a balkáni háború idején szervezett kampányuk.

Mára több mint tízezer munkatársat, illetve további két és félszer annyi önkéntest foglalkoztatnak, és felsorolni sem lehet, hány intézményt tartanak fenn – hajléktalanotthonaik és menekülttáboraik mellett –, s osztanak ételt, adnak házi ápolást, és ha kell, konkrét anyagi segítséget is. Tavaly több mint 37 millió euró folyt be a lakosságtól. A könyvelésükbe bárki betekinthet, abban hiba nincs.

Ezernyi formája van az adománygyűjtésnek: saját használtkáruháza, a Carla, Bécs nem túl kieső részén, egy régi nagy raktárhelyiségben kínálja megfizethető áron a begyűjtött holmikát és az örökös nélküli hagyatékokból idekerült, néha kifejezetten értékes régiségeket. Ez többszörös támogatás: sok kispénzű család itt szerzi be nemcsak a ruházatot, hanem háztartása felszereléseit is.

Jóleső a tudat, hogy a vételár humanitárius projektek finanszírozását szolgálja. Mert senki ne higgye, hogy itt csak „vacakot” árusítanak: régi szép bútordarabokhoz, szőnyegekhez, porcelánhoz is hozzá lehet jutni, ha nem is túl olcsón, de megfizethetőbb áron, mint amennyit ugyanezért egy régiségkereskedő elkérne. Új holmi is akad hébe-hóba: csődbe ment boltok, korszerűbb termékre áttérők nekik adományozzák mindazt, amit már nem tudnak értékesíteni.

Erre a megfontolásra élelmiszerhálózat is alapoz. Az elv pofonegyszerű: az eladhatatlan, de még fogyasztható, mindössze szépséghibás vagy nagyon rövid lejárattal elavuló termékeket kidobás, megsemmisítés helyett a rászorulókhoz juttatják el. Az ötletre szervezet is alakult, elsőként Grazban, egy mindenre elszánt lelkes, Wolfgang Pucher irányításával, s ma már országsszerte 26 ilyen szociális piacnak nevezett bolt működik. (Bécsben például a minap nyílt meg a második.)

Adományokért mérik a puncsot

A logisztikát a szociális piacokat átfogó ernyőszervezet, a Vinzenzgemeinschaft és a Sozialmarkt egyesület biztosítja, átvállalva a szállítás és szervezés gondjait. A kenyeret ingyen adják. „A Bécsben naponta kidobott kenyér fedezné Graz teljes szükségletét” – mondja Wolfgang Pucher. Az egyéb kínálat pedig más hálózatok még éppen le nem járt

szavatosságú vagy sérült csomagolású, netán a vásárlók tetszését el nem nyert árucikkekből áll össze.

Visszaéléstől, az olcsón vett termékek további forgalomba hozatalától nem kell tartani: itt csak az vásárolhat, akinek a havi jövedelme nem éri el a 800 eurót – párok esetében a határ 1150 –, s garantáltan csak saját fogyasztásra. A jövedelmet igazoló kimutatás alapján igazolvány jár, a szociális segélyben részesülők számára automatikusan. S hogy mindenkinek jusson, a jogosultak is csak hetenként kétszer, és meghatározott összegig vásárolhatnak, hiszen itt 35-40 euróba kerül az, amiért egy hagyományos boltban 120-140 eurót is fizetne a vevő. Alapvető élelmiszerekből, tisztálkodási szerekből az engedélyezett keret fedezi a családok szükségletét.

A tapasztalatok jók: az ipar és a kereskedelem készségesen adja át a felesleget. S aki azt hiszi, hogy a gazdag Ausztriában nincs szegény ember, az nézzen egyszer körül egy ilyen boltban: mozdulni alig lehet, s néha még sor is áll.

A jótékonyság magasabb foka a kultúrának, tudománynak juttatott támogatás. Mozgatója az adakozó egyén vagy cég jó hírnevének erősítése. A mai ínséges időkben persze éppen ezek, az állam által csak minimálisan támogatott, ám gazdaságosan aligha működtethető területek keresik egyre kétségbeesettebben a szponzorokat.

Roma help roma

Az idén e tekintetben majdnem katasztrófa történt: a korrupcióellenes törvény szigora azokra a cégekre is lesújtott, amelyek saját ügyfélkörüket színházi előadásokra szóló jeggyel jutalmazták. Az ilyen ajándék elfogadása megengedhetetlen – mondták a törvényhozók, ám amikor kiderült, hogy a rendelkezés olyan neves fesztiválok alól húzná ki a pénzügyi alap egy részét, mint a salzburgi, mégis sikerült valamilyen kompromisszumot találni.

A jótékonyság és adakozás újabb módozatain töprengők legutóbb azt találták ki, hogy a segítőknek segítik, vagy legalábbis jutalmazzák. A bécsi Unruhe Magánalapítvány SozialMarie nevű pályázata azokra az intézményekre összpontosít, amelyek újító jellegű szociális projektet valósítanak meg, vagyis itt nem annyira anyagi támogatásról, inkább a jövőbe mutató, az érintettek szociális helyzetén javító vállalkozásról van szó. Hogy aki ma segélyre szorul, az holnap esetleg képes legyen segíteni önmagán és társain. Külföldi pályázókat is fogadnak, s tavaly a magyar Ec-Pec Alapítványnak sikerült dobogós helyezést elérnie.

A bírálók a „Roma help roma” címmel benyújtott magyar pályázatot találták érdemesnek a díjazásra. Ennek keretében alacsony iskolai végzettségű roma fiatalok szakirányú képzést szerezve, pedagógiai asszisztensként kisteleplésük iskolájában segítenek a hátrányos helyzetű roma iskolásoknak mindenben, ami az életükben nehézséget okoz.

A csakis szociális projektre felhasználható pénzjutalom átadása jó alkalom arra, hogy társadalmi és szakmai vita induljon a szociális újításokat illetően. Az osztrák alapítvány vezetőinek meggyőződésük, hogy az összeg ilyen felhasználása eredményesebb, mint ha segélyként szétosztanák.